

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Невяна Живкова Станчева - Земеделски институт – гр. Шумен

върху

дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

Област на висше образование: 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина

Професионално направление: 6.3. Животновъдство

Докторска програма: Овцевъдство и козевъдство

Тема: ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ ПРОДУКТИВНОСТТА НА ОВЦЕ ОТ РАЗЛИЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ.

Автор: асистент Недка Димова Димова – докторант в самостоятелна форма на обучение при Земеделски институт – гр. Стара Загора.

Член на научното жури, избран за рецензент: доц. д-р Невяна Живкова Станчева - област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина; професионално направление 6.3. Животновъдство; научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“ – Селскостопанска Академия, Земеделски институт – гр. Шумен, определена за член на научното жури със заповед № РД 04-4 от 16.1.2019 г. на Председателя на ССА и заповед № РД 05-5 от 25.1.2019 г. на Директора на ЗИ-Стара Загора.

Всички необходими документи са представени от асистент **Недка Димова Димова** съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение в ССА – гр. София.

I. Кратки биографични данни.

Недка Димова Димова завършва Тракийски университет – Стара Загора, специалност „Зооинженерство“ през 2001 г. През 2002 г. придобива образователна – квалификационна степен „Магистър“. През 2005 г. е назначена като научен сътрудник, в последствие асистент, при Земеделски институт - Стара Загора. Участва като изпълнител в 7 (седем) научни проекта, финансирани от ССА. Има над 25 научни публикации. Владее английски език – писмено и говоримо. Със заповед на Председателя на ССА, № НП-08-67/25.03.2016г., е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение и отчислена от докторантура със заповед № НП – 08 – 82/8.08.2018 година.

II. Актуалност на разработката.

Благоприятните екологични и стопански условия в България и различните потребности на местното население са позволили у нас да бъдат създадени голям брой местни и културни породи овце с различно продуктивно направление. Овцете са приспособим и гъвкав домашен вид, чиято селекция е протичала по признаци свързани най-вече с действащата през годините икономическа значимост – плодовитост, вълнодайност, месодайна и млечна продуктивност. Селекционната дейност по тяхното усъвършенстване не се ограничава само в рамките на чистопородното развъждане, а включва въвеждане на нови генетични компоненти за висока продуктивност от наши и импортирани у нас чужди породи, подобряване на постигнатите високи стойности на основните селекционни признаци и повишаване количеството и качеството на получаваната продукция.

Основните елементи при всяко подобряване на овцете и увеличаване ефективността от отрасъла са високо ниво на възпроизводство (репродуктивни способности) и пълноценно хранене.

Управлението на репродуктивния процес в овцевъдството се изразява в прилагането на система от селекционни и биотехнологични методи, чрез които се цели ускорено възпроизводство посредством повишаване заплодяемостта, плодовитостта и кратността на оагванията при овцете в рамките на една, две, три години. Особено важна за практиката е възможността за превръщането на овцете от сезонно полициклични в целогодишно полициклични животни и ликвидирането на анестралния период при тях.

Пълноценното и нормирано хранене, от своя страна, е главен фактор за нормалното развитие на организма, реализация на генетичните заложи на животните и постигане на ефективен репродуктивен мениджмънт в овцевъдството.

В този смисъл, разработената тема в представения дисертационен труд е с актуален характер и научно-приложна стойност.

III. Аналитична характеристика на дисертационния труд.

Представени са 156 страници: в т.ч. заглавна страница, съдържание 3 стр., използвани съкращения 1 стр., увод 2 стр., литературен обзор – 28 стр., цел и задачи на изследването – 1 стр., материал и методи – 10 стр., резултати и обсъждане – 75 стр., изводи и препоръки – 3 стр., приложение с таблици – 6 стр., литературни източници – 25 страници с 226 автора (75 на кирилица и 151 на латиница) и списък на публикации във връзка с дисертационния труд, 1 стр. В разделите са представени 53 таблици и 32 фигури. Считаю, че така представеният дисертационен труд е структуриран правилно и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане в ССА.

Литературният преглед е оформен тематично в 6 (шест) раздела със съответните подраздели и е добре фокусиран върху периметъра на изследването. Подробно е описано значението на основните селекционни признаци свързани с икономическата ефективност на овцевъдния отрасъл и факторите, които оказват влияние върху тях. Представени са традиционни и съвременни биотехнологични методи за управление на репродуктивния процес. Особено внимание е обърнато на ролята на храненето, хранителния статус на овцете, използването на различни фуражи и добавки за повишаване на млечността и популярните хранителни индикатори за балансиране на дажбите при овцете от млечно направление. Голяма част от цитираните литературни източници отразяват съвременното състояние на разглежданата проблематика, което показва добрата осведоменост на автора.

Целта на разработения дисертационен труд е формулирана в съответствие с изучавания проблем като за нейното постигане са поставени 9 (девет) коректно дефинирани задачи.

Разделът «Материал и методи» е разработен последователно и достатъчно подробно. Обект на изследване са овце-майки от 4 породи и 3 продуктивни направления, отглеждани в Земеделски институт - Стара Загора: Ил дьо Франс и Мутон Шароле (месодайно направление), Тракийска тънкорунна (тънкорунно направление) и Синтетична популация българска млечна (млечно направление). Съобразно поставените задачи, извършените проучвания са комплексни, обхващат различен времеви период (от 3 до 9 год.), различен брой животни и проведени експерименти:

- изследвания върху основните селекционни признаци за овцете от различните продуктивни направления;
- установяване ефекта от прилагане на хормонални препарати за синхронизация на еструса и увеличаване на плодовитостта при овце от породите Ил дьо Франс, Мутон Шароле и Тракийска тънкорунна;
- използване на нехормонални методи за повишаване на заплодяемостта и плодовитостта на овце от Синтетична популация българска млечна;
- използване на различни фуражи и добавки за повишаване на млечността при овце от Синтетична популация българска млечна;

Използвани са стандартни методи за регистрация на признаците и обработка на получените резултати.

„Резултати и обсъждане“ е разработен последователно по породи в 4 раздела, със съответните подраздели, съобразно поставените задачи. Получените множество резултати са логично следствие на проведените проучвания, подробно

интерпретирани, подходящо онагледени в таблици и фигури. Добро впечатление прави, че всеки главен раздел завършва с кратки обобщения.

Литературната осведоменост на авторката ѝ дава възможност да прави съпътстващи анализи и сравнения, с резултатите получени от наши и чужди автори. Това в голяма степен е показателно за нейната изследователска компетентност по проучваната тематика, пряко участие в проведеното изследване и овладяването на методиките за провеждане на научни експерименти.

На базата на проведените научни изследвания и анализи са формулирани **15 извода** и **2 препоръки**, които произтичат от получените резултати.

IV. Приноси на научната разработка.

Като цяло приемам посочените от авторката научни и научно-приложни приноси, макар и не добре прецизирани. Бих открила някои от по-съществените приноси на представения дисертационен труд:

1. Изпитани са различни схеми за синхронизация на еструса и увеличаване на плодовитостта чрез хормонална стимулация с прогестеронови интравагинални тампони и мелатонинови импланти при овце от породите Ил дьо франс, Мутон Шароле и Тракийска тънкорунна.

2. Извършени са експерименти и са анализирани резултатите от прилагането на редица схеми за нехормонално синхронизиране на еструса и повишаване на плодовитостта при овце от Синтетична популация българска млечна (ефект на коча; различни схеми на подхранване и др.).

3. Анализирани са резултатите от проведените множество експерименти за повишаване на млечността при овце от Синтетична популация българска млечна чрез използване на различни фуражи и добавки (изсушен спиртоварен остатък от зърно, соев шрот, пробиотици)

V. Критични бележки и препоръки.

Предварителни бележки и препоръки са представени на разширено заседание (16.11.2018г.) на първичното научно звено към ЗИ – Стара Загора като голяма част от тях са взети предвид от дисертанта. Въпреки това, ще си позволя да отбележа че:

1. В дисертационния труд се наблюдава излишно подробна и обяснителна информация, неточна употреба на различни изрази, литературни източници, термини, лапсуси, повторения, стилистични и правописни грешки;

2. Не навсякъде са прецизирани разделите „Материал и методи“, „Резултати и обсъждане“ по отношение на „изследвани и контролирани признаци и показатели“ - тип на агнене, брой осеменени, заплодени, абортирали, живо родени и т.н., са

показатели, а не признаци. Признаци са плодовитост, живо тегло, млечност, вълнодобив;

3. В някои коментари, заглавия на фигури и в таблиците за „заплодяемост на овцете ...“ не е отстранено дублирането на един и същ показател - заплодени и оагнени овце. Заплодяемостта включва всички оагнени овце в т.ч., аборти и мъртво родени;

4. В таблици 9, 12, 22, 24 и 35 не са отстранени допуснатите грешки при изчислението на плодовитостта – в случая, по-висока от реалната;

5. Не всички изводи са прецизирани. Добавен е нов извод (номер 14), който намирам за напълно излишен.

6. Намирам за некоректен **принос 3**: „Установено е повишаване на млечността и плодовитостта при интродуциране на кръвна плазма от породите Хиос и Лакон в Синтетична популация българска млечна“.

По същество са отчетени получените до момента резултати по признаците млечност и плодовитост за животните от първа генерация, които са очаквани и най-вече се дължат на проявата на хетерозисен ефект. Формулирането на подобен принос изисква задълбочени изследвания от друг характер, свързани с настъпилите генетични взаимодействия в следващите генерации на получените кръстоски.

Препоръчвам на докторантката в бъдещата си работа да обръща внимание на конструктивните съвети от страна на ръководители и по-опитни колеги както и да проявява повече старание и прецизност при оформянето на научните разработки.

VI. Оценка на автореферата и публикуваните научни статии във връзка с темата на дисертационния труд.

Проектът за автореферат отразява резултатите от изследването и е подготвен съобразно изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане в ССА. Забележките ми към него се препокриват с част от забележките по дисертационния труд.

Представени на конференции с международно участие и публикувани в специализирани научни списания са 3 (три) научни статии. Асистент **Недка Димова** е самостоятелен автор на 1 (една) и водещ на 2 (две) от представените публикации.

VII. Заключение.

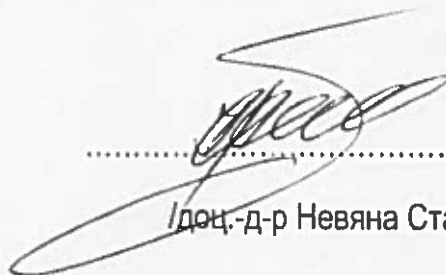
В заключение, бих желала да подчертая, че представения за рецензиране дисертационен труд напълно отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане в ССА за присъждането на образователната и

научна степен „Доктор“. Асистент **Недка Димова** е извършила едно комплексно проучване върху някои основни елементи от процеса по увеличаване продуктивността на овцете и ефективността на отрасъла. Проведените множество експерименти, извършената огромна по обем работа, личните ми наблюдения по отношение на индивидуално участие и работа в екип, ми дават основание да считам, че дисертантката притежава умения и е развила качества на изследовател, позволяващи ѝ да планира, провежда научни експерименти и да анализира получените резултати.

Изразявам убедено своята **положителна оценка** и си позволявам да приканя членовете на уважаемото научно жури да гласуват положително за присъждането на ОНС „Доктор“ на **ас. Недка Димова Димова** в професионално направление - 6.3 Животновъдство и научна специалност „Овцевъдство и козевъдство“.

15.04.2019 год.

гр. Шумен

.....
/доц.-д-р Невяна Станчева/